

цьому виконуючи функції або властиві іншій граматичній категорії, або які не мають у мові опертя на спеціальну систему граматичних форм.

Література

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика української мови. Морфологія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
2. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
3. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: морфологія: монографія. Донецьк: ДоДУ, 1996. 437 с.
4. Костусяк Н. М. Категорія способу як міжрівнева комунікативна категорія. URL: <file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/Костусяк.pdf> (дата звернення: 20.10.2021).
5. Лаврінець О. Я., Симонова К. С., Ярошевич І. А. Сучасна українська мова: Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2019. 524 с.
6. Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ: Знання, 2013. 524 с.
7. Русанівський В. М. Структура українського дієслова. Київ: Наук. думка, 1971. 315 с.
8. Українська мова: Енциклопедія / за ред. В. М. Русанівського. Київ: Укр. енцикл., 2000. 752 с.
9. Шевчук О. С. Семантичні можливості граматичних форм способу дієслова в сучасній українській мові. *Семантика і функції граматичних структур*. Київ: НМК, 1991. С. 38–50.

Карпенко І. А.,

здобувачка,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент **В. М. Ліпич**

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ МЕТАФОР

Метафора завжди приваблювала дослідників своєю неоднозначністю: її визначали як мовний і ментальний феномен, як відхилення від норми, як

стилістичний прийом, що прикрашає мову, і як найважливіший розумовий механізм. Сучасна політична наука приділяє велику увагу дослідженню засобів комунікації як методів впливу на масову свідомість. Актуальними є дослідження використання політичних метафор як механізмів публічного мовлення в реальних конкретних ситуаціях, що дозволяє зробити ґрунтовні висновки щодо комунікативних стратегій політиків. Дослідники звертаються до різних аспектів використання метафори та мають на меті різні цілі та завдання, зокрема класифікація та опис основних видів та моделей метафори, виділення характерних для політичної комунікації функцій метафори, виявлення закономірностей розкриття метафоричних образів у політичних текстах тощо.

У сучасній лінгвістиці метафора дуже поширене явище. Її вивченням займалися багато вітчизняних і зарубіжних учених (Н. Артюнова, О. Баранов, Й. Бартошек, В. Вовк, Х. Дацишин, М. Джонсон, Ю. Караулов, Дж. Лакофф, М. Нікітін, З. Петрова, Г. Скляревська, Р. Холм, А. Чудінов та ін.). Серед сучасних напрямків дослідження метафор у політиці слід виокремити такі: когнітивна лінгвістика, дискурсивний аналіз та неориторична концепція.

1) Когнітивна лінгвістика підкреслює зв'язок політичної метафори з мисленням і понятійною системою людини, дискурсивний аналіз розглядає її як знаряддя політики і влади, риторика акцентує її роль в мовному впливі. Завдяки цим різним перспективам, феномен політичної метафори знаходить багатомірність, стаючи продуктом мови, мислення, суспільства та культури. Аналіз політичних метафор, які використовує політик у риторичі, дає можливість виявити його приховані установки і цілі [2, с. 31]. У дослідженні політичних метафор використовуються виступи політичних діячів, документи суспільно-політичних партій і рухів, публікації в засобах масової інформації, а також мова круглих столів, теледебатів, передвиборних виступів кандидатів та агітаційної літератури, зокрема й щодо задіяних у них метафор. В останні десятиліття широко обговорюється весь комплекс питань, пов'язаних з мовним впливом, спостерігається відродження риторики в її античних традиціях та актуалізація початкового зв'язку метафори з політикою через сферу політичної аргументації. Теорія концептуальної метафори – не єдина концепція, що реалізує когнітивний підхід до вивчення метафор.

2) Дискурсивний підхід до вивчення політичних метафор. Своєю популярністю в якості об'єкта дослідження політична метафора зобов'язана також становленню і розвитку в кінці ХХ ст. нової міждисциплінарної галузі – дискурсивного аналізу. У рамках цього широкого напрямку розробляються дослідження конкретних різновидів дискурсу, наприклад, дискурсу засобів масової інформації, політичного, судового, феміністського, расистського дискурсу, дискурсу конкретних політичних партій і діячів, дискурсу

наси́льства, конфронтації і т.ін. Підстави для виділення типу дискурсу можуть бути різні: належність до предметної галузі, ідеологічна спрямованість, суб'єкт комунікації тощо. Однак істотно те, що будь-яке подібне звуження об'єкта дослідження передбачає особливе використання мови: особливу граматику, лекси́кон, семантику, стилістику, особливі правила слововживання, синонімі́чних замі́н, істинності, насамкі́нець – особливий світ. Увагу дослідників привертало питання функціонування політичної мови в ситуації передвиборної боротьби, парламентських і президентських дебатах у партійному дискурсі [1, с. 233].

Дискурсивний підхід вивчає метафору у політиці як засіб отримання підтримки з боку населення. Особливо детально розглядаються методики створення нерівності в суспільстві, зокрема гендерної, соціальної тощо. Логічним наслідком було те, що нові політичні умови призвели до зміни методів комунікативного впливу, а оскільки політика – це завжди боротьба за владу, то варто згадати, що в цій боротьбі переможцем зазвичай стає той, хто краще володіє комунікативною зброєю, здатний створити у свідомості адресата необхідну маніпулятору картину світу.

3) Неориторична парадигма та її вплив на розвиток досліджень політичних метафор. У риторичній традиції, починаючи з античних авторів і аж до сучасних концепцій, метафора розглядається як фігура мови, що використовується, поряд з іншими риторичними прийомами, задля впливу на адресата. Емоційно-насичена мова має більшу силу впливу, ніж мова, позбавлена експресивності. Цей факт добре відомий політикам, тому в своїх виступах вони охоче використовують різноманітні риторичні прийоми, зокрема й метафору. Виникнувши в античності, в період розквіту ораторського мистецтва, риторика поступово втрачала свої позиції і в ХІХ ст. звелася до приватної дисципліни прикладного характеру – судової риторики. Проте, починаючи з другої половини ХХ ст. відбувається її відродження у формі так званої «неориторики», що прагне до відновлення і розвитку античних традицій, а, отже, знову актуалізується роль метафори як засобу емоційного впливу і переконання [3, с. 13].

Для неориторики, що розвивається в епоху масових комунікацій, вивчення аудиторії є більш складним завданням, ніж це було в античному світі, коли оратор виступав перед натовпом. У вітчизняній науці проблематика мовної дії на адресата досліджувалася в рамках теорії мовної діяльності А. Леонтьєва. В основі цієї теорії лежить думка про несамо́стійність мови, її підпорядкованість цілям діяльності.

Отже, серед сучасних напрямків дослідження метафор у політиці слід виокремити такі: когнітивна лінгвістика, дискурсивний аналіз та неориторична

концепція. Завдяки метафорі політичний текст стає виразнішим, з'являються нові висловлювання, нові прийоми та читач отримує чітку картину світу. Метафора є одним з основних риторичних засобів створення образності та емоційного забарвлення в мовленні політиків.

Література

1. Бутова І. С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник Львівського університету*. Серія: Іноземні мови. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. С. 232 – 238.

2. Гаврилюк А. П. Метафора, її природа та роль у мові та мовленні. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Філологія. Зб. наук. праць. Київ. 2013. С. 29 – 33.

3. Горіна О. В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2008. 23 с.

Колісніченко О. І.,

здобувачка,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – канд. філ. наук, доцент **Н. В. Павлик**

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЕПІСТОЛЯРІ

Дослідження змісту мовної одиниці як складової тексту є одним із актуальних завдань сучасної лінгвостилістики. Наразі спостерігається посилена увагу науковців до питання стилістичного функціонування різних компонентів тексту, одиниць, пов'язаних з проявом додаткового (конотативного) характеру їхніх стильових властивостей. Вивчення конотативного аспекту семантичної структури лексеми є важливим для мовностилістичних досліджень у зв'язку з тим, що в процесі актуалізації в тексті лексичні одиниці стають носіями стилістичної функції, естетичної (художньої), включно з експресивною. Варто підкреслити, що конотації, які нашаровуються на актуалізовану мовну одиницю, розширюють, підкреслюють її експресивну значущість.

Вивчення тексту відбувається в трьох аспектах: структурному, семантичному та функційному, або комунікативному. Мовленнєвий намір мовця, спрямований на співрозмовника і вербально оформлений у висловленні, характеризується предметно-смісловим змістом та експресивно-оцінним забарвленням, хоча в різних формах мовленнєвого спілкування воно має